



GÖTEBORGS
UNIVERSITET

”Där friheten är en summa”

En kvalitativ studie kring barnfattigdom i fritidshemmet

Namn Andrea Montero Fredes & Jennifer
Bäckström
Program Grundläroprogrammet med inriktning
mot arbete i fritidshem, idrott och hälsa



Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LRXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2018
Handledare: Frida Siekkinen
Examinator: Johannes Lunneblad
Kod: VT18-2920-014-LRXA1G

Nyckelord: Ekonomisk utsatthet, barnfattigdom, fritidshemmet, inkludering, kapital, stigmatisering, hermeneutik.

Abstract

Barnfattigdom är ett begrepp som aktivt diskuteras bland politiker, trots att detta begrepp ofta uppkommer i olika debatter finns det ingen vedertagen definition av begreppet. Barnfattigdom blir allt vanligare i Sverige där statistik visar att barn som lever i en fattigdom har ökat de senaste åren. Syftet med vår studie är att skapa oss en bild över hur fritidspedagoger definierar och identifierar samt fritidspedagogers tillvägagångssätt för att inkludera barn som lever i en ekonomisk utsatthet. I tidigare forskning har vi lyft barnfattigdom och dess konsekvenser, klasskillnader samt barns strategier för att införskaffa oss en djupare förståelse kring olika faktorer som påverkar barn i fattigdom. Vidare har vi bearbetat teoretiska utgångspunkter med hjälp av Bourdieu beskrivning av kapitalformer och Goffmans teorier kring skam och stigma. Det empiriska materialet utgår ifrån en kvalitativ forskningsmetod i form av semistrukturerade intervjuer med sex stycken fritidspedagoger. Vi har valt att via statistik plocka ut de mest socio-ekonomisk utsatta områden i Göteborg för att få ett perspektiv över hur fritidspedagogerna arbetar med barnfattigdom i dessa regioner. Genom det empiriska materialet lyfter fritidspedagoger barn förutsättningar och tillgångar i form av kläder, materiella tillgångar, fritidsaktiviteter och hemresurser som definition samt indikation på barnens ekonomiska förhållanden. Undersökning visar att fler fritidspedagoger är uppmärksamma på faktorer kring barnfattigdom och har påbörjat ett arbete för att kunna stödja barnens behov genom att ta hjälp av organisationer som Majblomman samt Rädda Barnen. Fritidspedagogers strävan är att se alla barns behov genom ett inkluderande arbetsätt inkludera alla barn för att kunna känna samhörighet men även att få utvecklas som individer

Förord

Man glömmer ofta att visa uppskattning till de individer som stöttar oss genom livet, vi vill tacka er eldsjälar som alltid trott på oss och funnits vid våran sida, ni har fått oss att aldrig tappa modet och kämpa för det vi tror på.

Vi vill även tacka vår handledare Frida Siekkinen för den energin du lagt ner på att handleda oss genom vår uppsats och för den värdefulla respons du gett oss. Tusen tack!

” Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Känn ingen oro och tappa inte modet” – Johannes 14:2

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	2
1 Inledning	4
2 Syfte och frågeställningar	5
2.1 Begreppsförklaring	5
2.1.1 Barnfattigdom.....	5
2.1.1.1 Relativ och absolut fattigdom.....	6
2.1.2 Inkludering.....	6
3 Tidigare forskning	7
3.1 Barnfattigdom och dess konsekvenser.....	7
3.2 Klasskillnader	8
3.3 Barn strategier.....	9
4 Teori	10
4.1 Klassteori	10
4.1.1 Kapital.....	10
4.2 Stigma.....	11
4.2.1 Skam	11
5 Metod och analys	12
5.1 Metodval	12
5.2 Intervju.....	13
5.3 Tillförlitlighet	13
5.4 Urval	14
5.5 Hermeneutik	14
5.5.1 Den hermeneutiska cirkeln	15
5.6 Etiska övervägande.....	15
6 Analys	16
6.1 Definition av barnfattigdom	16
6.1.1 Hemresurser	16
6.1.2 Förutsättningar.....	17
6.1.3 Segregation	18
6.2 Identifikation av ekonomisk utsatta barn.....	19

6.2.1	Fritidsaktiviteter	19
6.2.2	Statusmarkörer	20
6.2.3	Materiella tillgångar	21
6.3	Fritidspedagoger tillvägagångsätt till inkludering av ekonomiskt utsatta barn	22
6.3.1	Skolan ska vara avgiftsfri	23
6.3.2	Grupporienterat	23
6.3.3	Majblomman	25
6.4	Sammanfattning av resultat	25
7	Diskussion	26
7.1	Vidare forskning	28
8	Litteraturlista	29
9	Bilaga 1.....	31

1 Inledning

”[Tyck] inte något bara för att andra tycker så... När mycket få får bestämma för mycket blir vi pyttesmå... Om du lever enligt deras sätt, agerar rätt är det inget som rör dig... Där lagar inte gäller dom som skapar dem, där friheten är en summa” – Fattaru

Citatet ovanför är ett extrakt ur hiphopgruppen Fattarus låt ”Babylon”, där de rappar om hur man förväntas leva utefter samhällets normer och värderingar. Samhället är idag format runt den ekonomiska faktorn och där vi sätter folk i olika kategorier som rika eller fattiga. Genom det samhällsförändringar som sker och nya statusmarkörer träder fram, höjs även priset på friheten. Detta är ett ämne som intresserar oss där vårt syfte med följande studie är att synliggöra hur fritidspedagoger talar, identifierar samt hur man arbetar med att inkludera barn som lever i en ekonomisk utsatthet.

Rädda barnen visar i sin rapport att 12 procent av barnen i Sverige lever i vad de definierar som en barnfattigdom. När samhället talar om den ekonomiska utsattheten definieras människor i termen relativ fattigdom. En relativ fattigdom innebär att man inte har tillgång till de resurser som man förväntas att ha i dagens samhälle (Socialstyrelsen, 2010). Stockholm, Malmö och Göteborg är de tre största drabbade städerna i Sverige med hög andel drabbade barn, där Göteborg är en stad med många socio-ekonomisk utsatta områden där det finns barn som inte har samma förutsättningar inom det sociala och det ekonomiska. Utefter detta har vårt fokus hamnat på skolor i Göteborg som ligger i socio-ekonomisk utsatta områden (Salonen, 2015).

Fattigdom är ett brett begrepp som kan tolkas olika från individ till individ, oftast talas det om fattigdom vid sämre bostadsstandard samt när pengar till mat och andra resurser är knapp (Näsman, 2012). Fattigdom har länge varit marginaliserat och med tanke på att dagens samhälle växer blir det lättare att se de stora klyftorna i samhället (Fernqvist, 2012). Familjer som lever i ekonomisk utsatthet undviker oftast att tala om detta för att just undvika att ses som avvikande eller fattig på grund av att begreppet fattigdom har fått en negativ markering och kan anses vara skamfullt (Näsman, 2012). Ridge (2002) nämner att barn från familjer som lever i en ekonomisk utsatthet kan ha tendenser att bli socialt exkluderade i skolan och från aktiviteter på fritiden, och kan ha det svårare att behålla- och skapa nya kamratrelationer. Ekonomisk utsatthet kan leda till att barn blir sårbara. Fernqvist (2012) nämner även hur knappheten till pengar kan påverka den sociala delen i helhet. Genom att inte kunna delta i sociala aktiviteter på grund av kostnader kan det leda till att barn begränsas i sitt aktiva och sociala liv med kamrater. Genom studier har man även sett att barn som lever i ekonomisk utsatthet har en tendens att bli osäkra och har en rädsla för att bli stigmatiserade och mobbade (Näsman, 2012).

Skolan och fritidshemmet är en plats som gör det möjligt att se ekonomisk utsatthet, fritidshemmet kan hjälpa barn att arbeta med sitt identitetsskapande samt att utvecklas som person. ”Skolan ska huvudsakligen vara avgiftsfri” så lyder Skollagen (2010:800) som innebär att utbildningen ska vara gratis där tillgång till böcker och andra verktyg ska vara tillgänglig utan extra kostnad. Skollagen (2010:800) nämner också att det får förekomma delar som kan medföra en kostnad. Det kan handla om en kostnad som fika, entréavgift samt material till andra aktiviteter. Dock kan det uppstå en problematik för familjer som lever i ekonomisk utsatthet då de kanske inte har möjlighet att betala den ”lilla summan” samt ta med det förväntade materialet inför aktivitet.

Barn som lever i en ekonomisk utsatthet kan ses som en grupp som inte har samma förutsättningar som andra barn. Här är det viktigt att lärare och fritidspedagoger arbetar gentemot detta och erbjuder förutsättningar för dessa barn för att agera utifrån skolans värdegrund. Skolverket (2017) skriver att skolan ska främja alla människor lika värde, samt ge eleverna en omsorg utefter deras välbefinnande. Ingen elev ska diskrimineras under några omständigheter, och det är viktigt att man skapar sig en förståelse för varandra och kan leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan har alltså krav att arbeta inkluderande för att få med alla barn och möta deras behov samt skapa en social gemenskap. För att skapa en säker plats och en skola för alla så gäller det som lärare och fritidspedagog att kunna möta alla barn (Emanuelsson, 2004).

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers syn på barnfattigdom i fritidsverksamheten. Vi vill även undersöka hur fritidspedagoger identifierar samt hur de inkluderar dessa barn som lever under ekonomisk utsatthet.

Vår undersökning utgår från följande frågeställningar:

- Hur definierar fritidspedagoger begreppet barnfattigdom?
- Hur identifierar fritidspedagoger barn som anses leva i en ekonomisk utsatthet i fritidsverksamheten?
- Hur beskriver fritidspedagogerna deras tillvägagångssätt när det kommer till inkludering av ekonomiskt utsatta barn i fritidsverksamheten?

2.1 Begreppsförklaring

Under denna del kommer vi att förklara de nyckelbegrepp studien utgår ifrån. I begreppsförklaringen kommer vi att klargöra begreppen och hur dessa tolkas ur olika synvinklar.

2.1.1 Barnfattigdom

Barnfattigdom är ett diffust begrepp som har diskuterats i många år bland politiker. Trots att det är ett återkommande tema är begreppet svårtolkat och det är det svårt att komma underfund med en vedertagen uppfattning av begreppet. Vi kommer i vår studie att använda oss genomgående av begreppet barnfattigdom parallellt med fritidspedagogers definition och hur de arbetar med barn som lever i en ekonomisk utsatthet.

Organisationer som *Majblomman* och *Rädda Barnen* beskriver att begreppet barnfattigdom inte har en officiell definition. Barnfattigdom beskrivs som barn som lever i fattiga familjer. Idag blir det större klasskillnader mellan familjer med pengar och familjer utan. Det handlar oftast inte om att familjer eller barn inte har möjligheter till tak över huvudet eller går hungriga utan att det är en bidragande faktor till utanförskap (Majblomman, 2013). Barnfattigdom ses som en brist på de ekonomiska resurser vilket bidrar till att barn inte har möjlighet till att delta i sociala sammanhang. Det finns en risk att de som lever i en ekonomisk utsatthet hamnar utanför den sociala gemenskapen; genom att man själv känner skamkänslor för att man inte har de kapital som krävs eller att andra utesluter en ur gemenskapen (Socialstyrelsen, 2013).

Fernqvist (2013) lyfter i sin studie om ekonomisk utsatthet ett bredare perspektiv på begreppet där fokuset ligger på barnen i fråga. Fernqvist (2013) menar att ”Utsatthetsbegreppet kan leda tankarna till livssituation, livschanser, förutsättning och risker medan fattigdom relaterar mer explicit till ekonomisk standard och resursbrist” (s.19). Det finns en flora av definitioner av fattigdom och när vi diskuterar begreppet fattigdom i sin helhet diskuterar vi individer och hushållets inkomster (Socialstyrelsen, 2010).

2.1.1.1 Relativ och absolut fattigdom

För att göra begreppet fattigdom relevant för vår studie har vi valt att utgå ifrån Stina Fernqvist (2012) och Anthony Giddens (2014) beskrivning av den relativa och absoluta fattigdomen. Begreppet absolut fattigdom är de individer som anses leva under ”fattigdomsstrecket”, vilket innebär att de inte når upp till den skäligen levnadsnivån i form av mat, husrum, kläder och andra diverse levnadsartiklar som är grundläggande. Den relativa fattigdomen innebär att man lever med en lägre inkomst än den genomsnittliga medianinkomsten, vilket hamnar runt 60% i Sverige (Rädda barnen, 2012). Relativ fattigdom förändras i takt med att samhället förändras. Fattigdom i en relativ mening syftar på inkomstfördelningen och en familj kan leva upp till standarden för de skäligen levnadsvillkoren, men en relativ fattigdom pekar på om föräldrar har tillgång att tillgodose barn med saker och aktiviteter. Att vara relativt fattig är ett diffust begrepp. Förr ansåg man IT-objekt som lyxvaror medan det i dagens samhälle har det blivit standardiserat att vara ägare av en mobiltelefon eller andra objekt (Giddens, 2014; Fernqvist, 2012). Den relativa fattigdomen hamnade runt 12% vilket motsvarar ungefär 234 000 av Sveriges barn (Rädda Barnen, 2012). Detta blir relevant för definitionen av relativ och absolut fattigdom i vår studie då dessa former används på olika sätt och ur olika synvinklar beroendes på vilken fattigdom man lever i och hur omgivningen betraktar en (Fernqvist, 2013).

2.1.2 Inkludering

När vi talar om begreppen inkludering och exkludering uppstår det skilda uppfattningar om begreppens betydelse (Nilholm 2006). Jonsdottri (2007) beskriver begreppen i helhet som ett sätt att hitta samhörighet och delaktighet där sociala samspel skapar olika konstellationer av människor där man är inkluderad eller exkluderad. Fritidshemmet är en social arena där det sker både inkludering och exkludering av olika slag och barn samt vuxna placeras in i olika fack för att finna gemenskaper samt solidaritet med andra individer. För att individer ska kunna strukturera upp tillvaron så skapas relationer med andra individer som ses som likvärdiga samt att man exkluderar de som ses som avvikande (Wrethander Bildning 2009). Haug (1998) skriver att en inkluderande skola, alltså en ”skola för alla”, ska erbjuda alla barn social rättvisa samt likvärdighet. *Salamanca deklARATIONEN*¹ lanserade ett nytt inkluderingsbegrepp i uppgift att skapa en miljö i skolan där alla kan känna sig trygga och delaktiga. Inkludering inom skolan ska möta elevers olika behov och erbjuda alla elever lika möjligheter (Unesco, 2006). Skolverket (2017) skriver att man ska sträva efter en likvärdig utbildning utifrån elevers förutsättningar och behov.

¹ Är en deklARATION med politisk betydelse där man får lyfta åsikter och frågor vid konferens. Svenska unescorådet (2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*. [Stockholm]: Svenska Unescorådet.

Asp- Onsjö (2006) beskriver i sin avhandling tre olika aspekter av inkludering, *rumslig*, *didaktisk* och *social* inkludering. *Den rumsliga inkluderingen* utgår ifrån de olika lokalerna som barnen befinner sig i. Aktiviteter i klassrummet ses som ett inkluderande arbete då man kollar efter i vilken utsträckning barnen vistas i samma klassrum som sina klasskamrater. *Den didaktiska inkluderingen* karakteriseras av att de didaktiska förutsättningarna anpassas och hur det speglar av sig på elevens lärande och utveckling. *Social inkludering* riktar in sig på sociala förbindelser och i vilken omfattning barnen socialiserar sig tillsammans med sina kamrater och övrig personal. Här fokuseras det både på interaktionen mellan fritidspedagoger och även mellan barnen (Asp-Onsjö, 2006). Nilsson (2014) menar att inkludering är en process som ständigt arbetas med i fritidshemmet och därför blir inkludering ett centralt begrepp i vår studie då vi vill undersöka hur fritidspedagoger arbetar med att inkludera barn som lever i ekonomisk utsatthet.

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för tidigare forskning som vi anser är relevant för vår studie. Vi kommer till en början att behandla barnfattigdom och dess konsekvenser, sedan kommer vi att lyfta begreppet klasskillnader och dess påverkan i dagens samhälle. Därefter kommer vi att avsluta kapitlet med att lyfta fram barns strategier och deras barnposition i familjer som lever i ekonomisk utsatthet.

3.1 Barnfattigdom och dess konsekvenser

Tidigare forskning av Rauhut & Lingärde (2014) i ”Child Poverty in a Regional Perspective: A Study of Sweden 1990 and 2010” visar att barnfattigdomen i Sverige är något som för varje år fortsätter att växa och klyftorna blir allt större mellan olika områden runt om i Sverige. Konsekvenser som segregation och stigmatisering är något som påverkar de barn som växer upp dessa områden. Forskarna har sett ett mönster att barn från familjer med utländsk bakgrund samt familjer med ensamstående vårdnadshavare är de som är mest drabbade av en ekonomisk utsatthet (Rauhut & Lingärde, 2014).

Liknande resultat syns i Eriksson, Granström & Molarius (2017) studie ”Economic stress and condescending treatment in childhood and adult self-rated health: results from a population study in Sweden” där det beskrivs att barn som kommer från familjer som lever i en fattigdom är de familjer som får socialbidrag samt har en låginkomstlön. De konsekvenser som uppkommer för de barn som lever i dessa förhållanden är en ekonomisk stress samt en psykologisk stress (Eriksson et al., 2017). När barn blir behandlade på ett negativt och nedlåtande sätt under deras uppväxt kan det implicera på barns sociologiska samt biologiska faktorer. Att få hantera stress redan i tidig ålder kan ge konsekvenser som att få svårt att kontrollera sina känslor, svårt att behålla samt skapa relationer med andra personer. Eriksson et al (2017) skriver även i sin studie att många barn som kommer från familjer som är ekonomisk utsatta kan bli socialt exkluderade och retade av andra barn, vilket även har en inverkan på dessa barns hälsa.

Tidigare forskning visar i studien ”Economic poverty among children and adolescents in the Nordic countries” att den ökande sociala ojämlikheten fortsätter att växa och där många barn riskerar att växa upp i ett exkluderande samhälle och känna utanförskap. Att leva i en ekonomisk utsatthet kan förknippas med sämre villkor när det kommer till utbildning, samt sociala och psykologiska resultaten (Povlsen, Regber, Fosse, Eklund Karlsson & Gunnarsdottir, 2018).

Liknande resultat förekommer i Alejandro H. Del Valle (2009) studie "Educación y pobreza: la hipótesis del capital individual y el capital social" där det nämns att socio-ekonomisk utsatta områden bidrar till social exkludering mellan individer och grupper. Att leva i en fattigdom och exempelvis inte ha samma utbildning eller förutsättningar kan skapa diskriminering sinsemellan individer och grupper när man inte anses leva efter ett "respektabelt liv" (Del Valle, 2009). Människor i västvärlden har en modern kultur som man ofta förknippar med materialism och överkonsumtion, där man är intresserad av materiella ting som exempelvis husrum, senaste modet eller teknologi. Materiella föremål blir allt mer dyrare och påverkar familjers inkomst då man inte har råd att införskaffa sig dessa artiklar (Povlsen et al, 2018). Povlsen et al (2018) skriver även att barns materiella tillgångar är en viktig del för barns utveckling i förhållande till deras identitetskapande. Islama, Weia, Sheikhb, Hameeda & Azamc (2017) nämner i studien "Determinants of compulsive buying behavior among young adults: The mediating role of materialism" att ett materialistiskt beteende är något som nu uppstår tidigt i barns liv som anses fungera som en social samt psykologisk stimulans. I dagens samhälle handlar det mycket om vad man äger eller inte äger då barn får anpassa sig till sociala normer och beteende som gäller inom olika situationer. Gruppträck och viljan att passa in i grupper kan göra att man granskar andra utefter materiella ting för att kunna "passa in" och kunna delta i sociala interaktioner för att undvika att hamna i utanförskap (Islama et al, 2017).

3.2 Klasskillnader

I en studie skriven av Fattore och Fegter (2017) om "Children, social class and social practices: A theoretical analysis of children's practices of class distinction" skriver de om hur barnfattigdom kan förstås i relationella klassvillkor och barns syn på klass. Fattore och Fegter (2017) skriver att inkludering och uteslutning är oförändliga tecken som bestämmer huruvida individer, hushåll eller samhällen anses vara inkluderande eller avvikande.

Turner (2009) skriver om den sociala sfären och hur den påverkar människor syn och samhället. Genom socialt värderande resurser eller materiella resurser tillkommer även positiva känslor som stärker jaget. De lägre sociala klasserna påverkas negativt av att inte kunnat erhålla dessa resurser, vilket kan väcka skam och förnedring. Lytsy (2017) tar upp olika fall där barn från olika socio-ekonomiska utsatta förhållanden beskriver tillfällena där de blivit nedtryckta. En social aktör som påvisats i flera studier på både svensk och internationell nivå är statusmarkörer, där märken på diverse ting spelar stor roll för barns sociala samspel samt ifall de blir inkluderade eller exkluderade ur sammanhang. Statusmarkörer kan medföra risk för mobbning och exkludering sker då individer till exempel inte följer den uppsatta klädkoden som finns bland barn. Utöver statusmarkörer finns det andra faktorer som leder till utanförskap när vi talar om den sociala arenan. Det kan handla om boendesituationer, tillgång till fritidsaktiviteter eller andra förutsättningar. Dessa barn kan bli exkluderade ur situationer då de ses som "fattiga ungar" och inte kan delta, vilket många barn upplever är ansträngande (Näsman, 2012).

Det senmoderna samhället är uppbyggt efter hur vi konstruerar normer och regler. Sociala ojämlikheter ingår i klassrelationer och riskeras att ignoreras när man diskuterar barnfattigdom. Skam och förnedring är något som uppstår när en individ inte levtt utefter samhällets normer och värderingar (Fattore & Fegter, 2017).

3.3 Barn strategier

Fernqvist (2012) skriver om barns strategier och ekonomisk utsatthet samt hur barn och ungdomar upplever att deras vardagsliv påverkas vid ekonomiska svårigheter. En uppväxt med mindre ekonomiska tillgångar gör att barn och ungdomar införskaffar sig strategier för hur de ska hantera utsattheten bland sina vänner men även i familjen. Begreppet fattigdom är något som idag ses som marginaliserat och skamfyllt. I ett välfärdsland förväntas befolkningen vara självförsörjande och lever man i ekonomisk utsatthet kan det idag ses som personligt misslyckande för en individ (Näsman, 2012). I studien lyfter Fernqvist (2012) barnpositionen; hur barn och ungdomar hanterar konsekvenserna som tillkommer vid fattigdom och vad det har för betydelse i familjesammanhang men även för identitetsarbetet. Fernqvist (2012) lyfter fram olika intervjuer i studien, där ett barn svarade ”jag skulle i alla fall vilja börja på nåt, kanske...på gitarr eller så skulle jag vilja börja på...vad heter det...(pekar)” (s.182). I relation till denna intervju diskuterades problematiken kring fritidsaktiviteter då den ekonomiska faktorn har en stor betydelse (Fernqvist, 2012).

Det Fernqvist (2012) studie syftar på är att många barn skapar sig strategier utan föräldrars vetskap där de undviker att belasta de då inkomsten är låg och det skulle belasta deras ekonomi. Barn avstår från påkostade aktiviteter och blir sparsamma för att underlätta den ekonomiska situationen. Även Lytsy (2004) tar upp exempel där barn uttrycker att de hellre har ett fullt kylskåp eller mat på bordet än lägger pengar på fritidsaktiviteter. En avhandling av Harju (2008) pekar på vikten vid barns strategier och hur barn och ungdomar skapar dolda strategier som de inte är medvetna om. Barn och ungdomar vill inte lägga en press på föräldrar när det kommer till materiella och sociala resurser och flertal barn blir begränsade för att göra så lite besvär som möjligt vilket påverkar deras identitetsarbete (Ridge, 2002). Barnfattigdom har betydelse i skolmiljön och även bland jämnåriga, men har även betydelse för aktörskapen i familjer som lever i en ekonomisk utsatthet (Harju 2008). Barn väljer att utesluta vissa saker såsom bjuda över kamrater, be om materiella ting eller undviker fritidsaktiviteter för det belastar ekonomin och barnpositionen begränsas. Många barn ger uttryck för både ekonomin men även för föräldrars välmående eller att de döljer sin oro för att inte oroa föräldrarna. Dessa faktorer ger upphov till strategiska tillvägagångssätt och drar ut på barnpositioners gränser (Harju, 2008). Aktörskap i familjer som lever i ekonomisk utsatthet kan ge barnen större ansvarstagande både praktiskt men även, känslomässigt avseende, ”vilket snarast upplevs som problematiskt och bidrar till den ekonomiska utsatthetens komplexa innebörd för barn och unga” skriver Fernqvist (2012, s. 185).

Tidigare forskning har lyft vilka konsekvenser barnfattigdom kan få genom segregation och stigmatisering. Det kan även bidra till att barn får svårigheter att kontrollera sina känslor samt behålla och skapa relationer. Det lyfts även hur klasskillnader i samhället påverkar barn negativt då det kan leda till segregation och att barn blir exkluderade ur sammanhang beroende på deras tillgångar. Barn skapar sig strategier för att kunna klara sig och inte sätta press på familjers ekonomi samt föräldrarnas välmående. Flertal barn blir begränsade och vilket påverkar deras identitetsarbete.

4 Teori

I detta avsnitt kommer vi att presentera studiens teoretiska utgångspunkter. Vi kommer i kapitlet lyfta Bourdieus tolkning av klass och kapital. Sedan kommer vi att diskutera stigma och skam med hjälp av Goffmans teorier.

4.1 Klassteori

En teori som vi kommer att utgå ifrån genomgående i vår uppsats är Pierre Bourdieus teorier kring klass och kapital. Vi har valt att utgå ifrån Bourdieus tolkning av klassteorier för att vi anser att denna är relevant för vår forskning och anpassningsbar till dagens samhälle då vi lever i ett klassamhälle. Bourdieu menar att det kan uppstå ekonomiska problem beroende på klass. Han lyfter även det ”sociala rummet” som beskriver individers totala kapital och uppdelningen mellan kulturellt och ekonomisk kapital (Broady, 1998). Martinsson & Reimers (2014) beskriver även klass som ”Ett pågående skapande av en verksam ekonomisk ojämlikhet” (s.19) där de riktar fokus på uppbyggnaden av klass och klasskillnader. Klassteorier ger oss möjligheter att se skillnader som finns i samhället och syftet med klassbegreppet är att kunna visa att det finns klyftor. Begrepp som ekonomisk utsatthet och sociala aktörer utmärks upprepade gånger i vår uppsats och hur vi kan sammanväva dessa för att få fram en slutsats. Ur ett sådant perspektiv kan vi analysera och undersöka hur det påverkar individer och skapar en social och ekonomisk skillnad mellan människor.

4.1.1 Kapital

L’espace social även kallat det ”sociala rummet” är ett uttryck Bourdieu (1999) använder för att beskriva relationer mellan olika sociala grupperna så som klasser, klassfraktioner och yrkesgrupper. Vår utgångspunkt är att se hur kapital och klass påverkar barnfattigdom. Genom denna teoretiska utgångspunkten ger det oss möjlighet att betrakta ”klass” på olika nivåer så som en inre nivå eller mental nivå och inte endast som en samhällsnivå. Vi vill koppla samman ekonomin med de sociala faktorerna och hur det kan påverka individerna på ett socialt plan och i deras liv (Bourdieu, 1999).

Kapital beskrivs i tre olika former; *kulturell*, *social* och *ekonomisk* kapital (Broady, 1998). *Det ekonomiska kapitalet* relaterar till de materiella och ekonomiska förfoganden som styr hur människor handlar med sina pengar som exempelvis deltagande i olika fritidsaktiviteter eller köp av andra objekt. *Det kulturella kapitalet* karakteriseras av de kunskapsstillgångar man erhåller så som exempelvis utbildning och kulturella resurser. Broady (1998) menar att bildningskapitalet hade varit en bättre översättning för det kulturella kapitalet då det karakteriseras av kunskapsstillgångar och möjlighet för akademisk välgång. *Det sociala kapitalet* relaterar till de sociala relationerna, interaktionen med medmänniskor och ett brett kontaktnät och de sociala relationerna som individer har till varandra men även i grupp. Broady (1998) menar att det sociala kapitalet består av ett samlingsbegrepp för sociala gemenskaper. Det sociala kapitalet är bundna till sociala relationer i form av social integrering samt socialt kontaktnätverk. Det man vill studera är grupper men även hur individer socialiserar sig på olika plan. Det sociala kapitalet ses inte som statistik, utan den förändras hela tiden beroende på vilka konstellationer av människor du vistas med (Broady, 1998).

Bourdieu (1999) beskriver kapitalmetaforer som vi kommer att använda oss av i analysen för reflektioner kring barns koppling till dessa kapital och hur det påverkar deras liv i relation till fritidshemmet.

Skeggs (2000) beskriver även Bourdieus teorier som en analys av klassupplevelse och emotionellt psyke. Klass skapar olika klyftor i samhället och skapar exkludering och en osäker miljö för familjer men framförallt barn att växa upp i. Bourdieu menar på att det finns diverse kapital som förändras till ekonomisk kapital, det vill säga pengar. Symbolisk kapital beskriver Bourdieu som en tillgång, eller de tillgångar som man erhåller som beskrivs som värdefulla. Beroendes på hur andra människor och grupper värderar saker så kan även det symboliska kapitalet variera, man kan erhålla allt ifrån kulturella resurser till sociala resurser.

4.2 Stigma

Stigma är en teori där Erving Goffman (2001) menar att det existerar personer som kategoriseras som avvikande eller har ett beteende som kan anses vara för avvikande. Det som avgör ifall en person uppfattas som annorlunda hänger på hur omgivningen väljer att bedöma personen. Goffman (2001) pratar om tre olika typer av stigma som är synliga i samhället och dessa är det *fysiska*, *psykiska* och *gruppstigma*. Den första typen är det *fysiska stigma* som handlar om kroppsliga missbildningar. Det andra stigma handlar om det *psykiska*, det vill säga den personliga karaktären som kan uppfattas ha karaktärsfel. Det kan exempelvis handla om psykisk sjukdom, arbetslöshet, alkoholism eller fattigdom. Den sista typen är *gruppstigma* även kallad som det sociala stigma som handlar om klass, etnicitet och religion (Goffman, 2001). Sociala regler har skapats där det finns normer och ”oskrivna regler” angående vilka handlingar som anses vara korrekta och vilka handlingar som inte är. Det Goffman (2001) menar är att kategoriseringar sker av människor som uppfattas som ”onormala” när de deltar i sociala miljöerna där de bryter mot de ”oskrivna reglerna”. Det är många som försöker skydda sin sociala identitet genom att dölja sin stigmatisering genom att använda finare kläder eller ändra sitt ordförråd för att kunna passa in i dessa ”förbestämda normer”. Med andra ord så ändrar individer ens identitet för att kunna tillhöra den norm som anses vara ”normal” (Goffman, 2001).

4.2.1 Skam

Skam är en självkänsla som kan uppstå när individer har blivit stigmatiserade och som sedan kan leda till att man får låg status samt att man känner skam över situationen (Goffman, 2001). Individer kan bära ”masker” som ett strategiskt verktyg inför nya grupper och kretsar för att dölja sitt riktiga jag för att undvika att bli stigmatiserade (Goffman, 2014). Goffman (2001) skriver att stigma och skam är något som hör ihop tillsammans då en stigmatisering skapar skamkänslor. Goffman (2014) menar att skamkänslor är något som uppstår i de sociala spelen, där vi människor alltid vill visa vårt bästa jag inför andra för att inte riskera att bli avvisade. Det är alltså bedömningar som individer gör mot andra individer som skapar skamkänslor, där känslor och rädsla för att bli stigmatiserade som annorlunda och avvikande (Eriksson, 1999). Individer som upplever skam kan uppfattas ha svårt att skapa och behålla sociala band samt även utstråla tecken på osäkerhet. Skamkänslor kan även påverka individers självkänsla som sedan kan leda till sociala problem (Eriksson, 1999). Det sociala samspelet mellan individer blir viktigt då det gäller att man hanterar olika situationer väl samt hur man uttrycker och betar sig för att undvika att göra bort sig (Goffman, 2014). Vidare går det att diskutera problematiken genom att dölja sitt ”riktiga” jag för att kunna passa in i de sociala normer och idealtypen som man förväntas följa. En ekonomisk knapphet kan anses vara en ”personlig brist” och en avvikande livsstil som kan leda till att individers självkänsla kan påverkas negativt då man upplever sig vara otillräcklig (Eriksson, 1999).

Broady (1998) diskuterar Bourdieus olika kapitalformer och dess påverkan på individers livssituation, han lyfter även klass samt klasskillnader och hur det ger oss möjlighet att se de klyftorna som finns i samhället. Studien är relativt eniga med Bourdieus idé om klass och kapital och ger oss möjlighet att analysera klass på olika nivåer som mental och samhällsnivå. Vårt syfte är att se hur man kännetecknar barn som lever i ekonomisk utsatthet, vad det kan få för konsekvenser och hur pedagoger arbetar med de barn som exkluderas på grund av deras tillgångar. Genom att olika konstellationer av människor så som de olika samhällsklasserna försöker bibehålla eller expandera sitt kapitalinnehav, leder detta till att samhället förändras och exkluderar de människor som inte besitter den nivå av kapital som en själv (Broady, 1998). Goffmans teorier relateras till fritidspedagoger uttalande om hur skam och stigma kan uppstå vid klasskillnader och utanförskap. Goffman lyfter problematiken kring barn som skapar sig strategier för att dölja sitt riktiga ”jag” och hur detta kan påverka individers självkänsla samt självförtroende.

5 Metod och analys

I detta avsnitt kommer vi att redogöra steg för steg hur vi metodologiskt har genomfört studien. Vi kommer börja med att redogöra för val av metod, intervjuprocessen sedan kommer vi att beskriva den vetenskapliga ansats vi använt och hur denna passar in på vår analys. Till sist kommer vi att presentera de etiska principer studien har utgått ifrån utifrån vetenskapsrådets (2002) riktlinjer.

5.1 Metodval

Syftet med studien är att ta reda på hur fritidspedagoger definierar och identifierar begreppet barnfattigdom bland barn samt hur de beskriver deras tillvägagångssätt när det kommer till det inkluderande arbetet bland barn som lever i en ekonomisk utsatthet. Valet av ämne bör styra det metodologiska valet som används under studien (Trost, 2002). Vi har valt att utgå ifrån fritidspedagogers beskrivande av problemet och därför landat i en kvalitativ forskningsansats.

En kvalitativ forskningsansats ger oss som individer möjlighet att uppfatta varandras omvärld (Kvale & Brinkmann, 2009). Vårt syfte handlar om beskrivandet av barnfattigdom och genom samtal med medmänniskor får vi möjlighet att ta del av deras erfarenheter och kunskaper inom området barnfattigdom i fritidshemmet. Vi ville uppnå individers subjektiva syn på fattigdom och låta deras egna ord beskriva hur de har upplevt problematiken kring barnfattigdom.

Genom hermeneutiken kommer vi att ha en abduktiv ansats med hjälp av den insamlade data skapa en förståelse från en empirisk och teoretisk reflektion. Den abduktiva ansatsen är en metod där man kan skifta mellan den empiriska och teoretiska reflektionen. Vår vision är att pendla mellan del och helhet för att skapa en såpass bred förståelse som möjligt, genom fritidspedagogernas utsagor kunna sammanväva dessa med ny förståelse från teorier och tidigare forskning. Abduktionen utgår från det insamlade materialet som sedan tolkas genom det teoretiska (Alvehus, 2013). En abduktiv ansats innehåller både deduktiva och induktiva inslag. Deduktiv metod innebär att man utgår ifrån en referensram som exempelvis teorier och olika hypoteser som man använder i sin problemformulering och analys. I en induktiv metod strävar man efter att vara öppen och så öppen och fri som möjligt vid frågeställningar. I denna ansats utgår man ifrån den data man erhållit i form av empiri vid analysförfarandet (Alvehus, 2013).

5.2 Intervju

Studien utgår ifrån en kvalitativ ansats och den insamlade data skedde via fem olika intervjutillfällen med sex olika fritidspedagoger. Vår tanke var att få till fyra till sex intervjuer med olika fritidspedagoger som arbetar på fritidshem i olika ekonomisk utsatta områden. Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer då vår vision var att kunna ha en så öppen dialog som möjligt inom rimliga ramar för att få individers subjektiva syn på barnfattigdom och ett djupare underlag. Semistrukturerade intervjuer kan anpassas till intervjupersonerna för en möjlighet att kunna svara på mer öppna frågor och få ett djupare underlag. Att ha öppnare frågor gav oss en större chans att ställa följdfrågor till intervjupersonerna. Genom semistrukturerade intervjuer ger man respondenterna en möjlighet att utveckla deras svar (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vår vision var att få en mer övergripande bild av hur fritidspedagoger arbetar med problematiken kring barnfattigdom i fritidshemmet. Uppstod det missförstånd under intervju som exempelvis om informanterna hade funderingar kring en fråga kunde vi tillsammans med informanten reda ut missförståndet samt att vi som forskare kunde få en bredare och djupare förståelse. Med hjälp av att anpassa frågor samt använda oss av följdfrågor ger det oss möjlighet att fånga upp specifika problem och föreställningar som informanten ger uttryck till under intervju (Haglund, 2004).

Intervjuerna varierade mellan 20 till 40 minuter där vi använde oss av en ljudbandspelare och samtidigt förde anteckningar. Vi valde den här metoden för att kunna införskaffa oss ett brett samt djupgående material av ämnet (Kvale & Brinkman, 2009). Efter varje intervju valde vi att lyssna på materialet direkt för att fortfarande ha det färskt i minnet och efter avlyssningen påbörjades transkriberingen. Bryman (2011) nämner att transkribera intervjuer är en viktig förutsättning när det gäller kvalitativa studier. När man transkriberar intervjuer från muntlig till skriftlig är det viktigt att få ner det respondenterna nämner på papper. Transkribering är en lång process som fungerar som ett hjälpmedel under analysdelen (Bryman, 2011). Under vår transkriberingsprocessen har vi valt att skriva ner så ordagrant vi kunde men valt att ändra talspråket till mer skriftspråk för att göra det lättare för läsaren att läsa och förstå citaten (Kvale & Brinkmann, 2009). Vid tveksamhet eller paus hos respondenterna har vi valt att markera detta med en punkt inom två parenteser. Vi valde även att använda oss av kodning för att kunna hitta olika teman. En kodning går ut på att läsa materialet flera gånger för att finna likheter samt olikheter. Utefter detta sätter man ihop olika teman. För att underlätta för oss använde vi oss av färgmarkerade teman, som skulle hjälpa till i processen genom lättare hitta i vårt material (Jørgensen & Philips, 2000).

5.3 Tillförlitlighet

Under vår studie har vi tagit ställning till tre begrepp för att vår studie ska upplevas som trovärdig. Vi kan börja med att lyfta studiens generaliserbarhet som vi kan konstatera att vår studie inte är. Vi ville inte ge en generell bild av problematiken kring barnfattigdom i fritidshemmet då vi endast använt oss av sex intervjuer. Vårt syfte var att ge en inblick över hur fritidspedagoger definiera, identifierar samt inkluderar barn som lever i en ekonomisk utsatthet (Kvale & Brinkmann, 2009). Reliabilitet och validitet är två begrepp som används för att garantera att forskningen är korrekt och belyser det som ska belysas. När informanterna känner osäkerhet kring oss som forskare är det lätt att de censurerar sitt beskrivande vilket i sin tur gör att studien saknar reliabilitet (Bryman, 2011). Vi upplever att informanterna kände en tillförlitlighet för oss som forskare då de ansåg att det var ett viktigt ämne att belysa.

Det saknas forskning kring barnfattigdom i relation till fritidshem vilket i sin tur gjorde informanterna mer öppna för att dela med sig av sina erfarenheter. Reliabilitet är något som är svårt att uppnå i kvalitativa studier, eftersom olika forskare lägger märke till olika saker under en intervju och tolkar den samlade data och uttryck på olika sätt (Larsen, 2009). Reliabilitet menar att olika forskare ska kunna göra exakt samma studie och uppnå samma resultat. Därför valde vi att skapa utrymme för följdfrågor för att säkerställa god validitet (Larsen, 2009).

Validering innebär att man har undersökt det som var syftet att undersöka. Vi har valt att utgå ifrån fritidspedagoger som är erfarna inom barnfattigdom i fritidshemmet. Vi har även valt att ta med en utbildad fritidspedagog i studien då vi ansåg att han arbetat i fritidshemmet under flera års tid och besitter på en trovärdig kunskap inom området. Med validitet innebär det att man strävar efter svar i relevanta sammanhang, därför anser vi att vår studie håller en hög standard av validitet då vårt urval har lämpliga informanter kring ämnet och till studies syfte (Bryman, 2011).

5.4 Urval

Vi valde att begränsa oss till socio-ekonomisk utsatta områden runt omkring i Göteborg från statistisk ur Rädna Barnens årsrapport 2015 om barnfattigdom i Sverige. Dessa områden hade omkring 30 procent barn som lever i en ekonomisk utsatthet (Salonen, 2015). Vi använde oss av ett målinriktat urval där vi vill hitta likhet mellan urvalet och forskningsfrågorna. Vårt mål med urvalet var att hitta informanter relevanta till studien vilket innebär fritidspedagoger med erfarenheter av barn i ekonomisk utsatthet därav val av områden (Bryman, 2011). Mätning på inkomst per hushåll är något vi använt oss av för att kunna kartlägga de socio-ekonomiska områden. Klasskillnader blir relevant i vår analys där vi kommer att diskutera sociala ojämlikheter och lyfta olika scenarion där debatter kring fattigdom har uppstått på fritidshemmet (Salonen, 2015).

Studien baseras på intervjuer med utbildade fritidspedagoger från skolor som ligger i socio-ekonomiska utsatta områden. Vi intervjuade fem utbildade fritidspedagoger samt en icke utbildad fritidspedagog. Då denna skola ansågs vara ekonomiskt utsatt valde vi att ta med fritidspedagogen ändå, då de inte hade någon utbildad fritidspedagog. Fritidspedagogerna kontaktades slumpmässigt via telefon via receptionist eller fritidshemmets egna telefon. Det krav vi var ute efter var att informanterna skulle vara utbildad fritidspedagog. Anledningen till detta var att vi ville försäkra oss om att fritidspedagogen sitter på erfarenheter av att arbeta som fritidspedagog.

5.5 Hermeneutik

Vi kommer att använda oss av hermeneutiken som en vetenskaplig ansats för att införskaffa oss en djupare förståelse för vår studie. Hermeneutiken är en tolknings- och förståelselära som intresserar sig för människors livsvärld och deras egna tolkning av verkligheten. Vi vill skapa en förståelse kring problematiken som föreligger kring barnfattigdom i fritidshemmet. Hermeneutiken vill skapa olika förståelsehorisonter som binder samman en persons vetande, förståelse och kunskap till ett gemensamt samförstånd. Inom denna vetenskapliga ansats finns det ingen objektiv kunskap utan hermeneutiken ses som subjektiv, det menas att en verklighet beror på individens erfarenheter och iakttagelser, all kunskap konstrueras beroende på subjektet vilket gör den flertydig (Ödman, 2017). Vi har valt att göra en kvalitativ studie där vi intervjuade fritidspedagoger för att ta del av deras livsvärld och hur de förstår och tolkar barnfattigdomen i fritidshemmet.

Hermeneutiken menar att vi som individer alltid har en förförståelse som vi har skapat ifrån våra egna erfarenheter men för att skapa en djupare förståelse har vi valt att intervjua fritidspedagoger för att förstå och tolka deras föreställningar. Hermeneutiken försöker att förstå genom inkännande och inte bara begripa. Tolkningen inom denna inriktning är viktig, strävan efter att förstå människor på olika plan, hur människor är, hur vi handlar men även resultatet av våra handlingar (Thurén, 2007). Vi har valt att utgå ifrån den hermeneutiska tanken om *öppna frågandes princip* då vi vill låta studien leda oss mot nya kunskaper och en mer djupgående uppfattning kring barnfattigdom i fritidshemmet. Ödman (2017) beskriver öppna frågandes principen som ” Ytterst handlar det helt enkelt om att en odogmatisk hållning; uttolkaren är beredd att låta den studerade verkligheten betyda något annat än vad han till en början trodde om den” (s. 237).

5.5.1 Den hermeneutiska cirkeln

De grundläggande begreppen som tidigare nämnts är tolkningen och förståelsen, och dessa begrepp skapar gemensamt *den hermeneutiska cirkeln*. Vi tolkar våra upplevelser och livsvärld för att kunna skapa en förståelse för den. Det handlar i helhet om att pendla mellan sin förförståelse samt sin förståelse. En hermeneutikers uppgift är mycket snarlik pusselprincipen; För att förstå en helhet måste vi förstå delarna i den och för att få en helhet behöver vi pussla ihop olika delar. Denna cirkel är inte statisk utan förändras samtidigt som vår helhetsbild vitaliseras och vi införskaffar oss nya kunskaper samt förståelse. Samtidigt som något meningsfullt blir meningslöst kan något från de förflutna skapa ny mening, tolkningar leder till ny förståelse (Ödman, 2017). I vår studie om hur fritidspedagogerna definierar, identifierar samt inkluderar barn som lever i fattigdom försöker vi pendla mellan fritidspedagogernas påstående parallellt med tidigare forskning samt teorier. Vi ville koppla ihop olika delar för att sedan skapa en helhetsbild av problematiken.

5.6 Etiska övervägande

Vid vårt insamlade material använde vi oss av Vetenskapsrådets (2002) riktlinjer. I en studie där individer är i fokus är det viktigt att man diskuterar de etiska aspekterna, synnerligen när det berör ett känsligt ämne. Barnfattigdom är ett känsligt ämne då det berör människors utsatthet och därför är anonymitet viktigt. Vetenskapsrådet (2002) nämner ett par principer som ska skydda så att informanter inte utsätts för skada eller kränkning. Dessa etiska överväganden grundar sig i fyra huvudkrav som Vetenskapsrådet (2002) skriver om. *Informationskravet* innebär att deltagare i studien informeras om syftet med undersökningen samt att deltagandet är frivilligt och när som helst får avbrytas. Denna information har vi gett både muntligt och/eller skriftligt till fritidspedagoger. Före varje intervju har vi försäkrat informanterna om att deras deltagande är frivilligt och även att det inspelade och nedskrivna materialet endast kommer att användas till studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). *Samtyckeskravet* innebär att individerna bestämmer själv ifall de vill medverka, vilket innebär att vi som forskare måste få tillåtelse från varje deltagare. *Konfidentialitetskravet* innebär att anonymiteten är ett krav där även de omnämnda parterna har tystnadsplikt för att undvika att känslig information delas. Det är viktigt att hantera deras uppgifter så att informanterna, skolor samt områden förblir anonymisera i största möjliga mån. *Nyttjandekravet* styr hur det insamlade materialet får nyttjas. Det insamlade materialet får inte användas till kommersiellt bruk utan kommer endast användas till studien. Efter varje samtal frågade vi fritidspedagogerna ifall de ville ha återkoppling av studiens resultat och ifall fritidspedagogerna var intresserade kunde de säga till för att bli kontaktad för återkoppling (Vetenskapsrådet, 2002).

6 Analys

Den övergripande tanken med vår studie var att förstå hur det talas och arbetas kring barnfattigdom på fritidshemmet. Vi kommer genom Bourdieus (1999) och Goffmans (2001) teorier om klass och stigma analysera vårt empiriska material relaterat till tidigare forskning. Vår analys är uppdelad i tre olika avsnitt, i den första delen behandlar vi definitioner av begreppet barnfattigdom. I den andra delen kommer vi att tala om hur fritidspedagoger identifierar barn som anses vara ”fattiga”. Avslutningsvis kommer vi att beröra fritidspedagogers tillvägagångssätt när det kommer till att inkludera barn som är ekonomiskt utsatta i fritidsverksamheten.

6.1 Definition av barnfattigdom

Under första avsnittet kommer vi att beröra fritidspedagoger definition av begreppet barnfattigdom genom diverse faktorer som redogörs under följande rubriker; Hemresurser, förutsättningar, segregation samt för vi en avslutande reflektion under rubriken fritidsaktiviteter.

6.1.1 Hemresurser

Hemresurser blev en central faktor när vi diskuterade definitionen av barnfattigdom. Att inte ha tillgångar och inte ha råd att köpa saker kan leda till att det påverkar barnen exempelvis genom dålig självkänsla och otillräcklighet, det kan också handla om att det briserar i läxhjälpen hemma. Fritidspedagoger talar om statistiken kring arbetslösheten i områdena och dess påverkan på ekonomin där inkomsten är knapp för att kunna köpa det som behövs för en skälig levnadsnivå. Fritidspedagogerna nämnde hur trångboddhet och normer är två ledande faktorer som påverkar barns mående.

Det finns många barn som lever i trångbebodda utrymmen och det kan generera till att de inte får den uppmärksamhet som de behöver (.) vilket gör att de känner sig osynliga och ej sedda (Fritidspedagog 1).

Citatet ovan diskuterar hur trångbodda utrymmen kan påverkar barnen negativt. Vidare går det att diskutera hur trångbodda familjer inte behöver ses som något negativt. Som fritidspedagogen nämner ovan så tolkar vi det som att trångbodda hem och stora familjer kan bidra till konsekvenser som att de inte får den uppmärksamhet de behöver. Det kan exempelvis handla om att de inte får den hjälp de behöver med läxorna eller upplevelsen av att inte bli sedda. Han uttrycker även att detta kan påverka barns självförtroende vilket gör det svårare att våga ta för sig i sociala sammanhang. Vidare lyfter han att barn inte vågar bjuda hem klasskamrater eftersom barn kan uppleva en skam över hur ens boendesituation ser ut eller det dåliga utbudet av leksaker. Kring dessa normer som skapats kan vi se via fritidspedagogens uttalande att det existerar normer kring hur en ”perfekt livsstil” bör vara. Detta kan tolkas på flera olika sätt då fritidspedagog sex lyfter ett annat synsätt gentemot hemresurser.

Det beror på familjen (.) det finns vissa som har växt upp tio personer och mått bra och så finns det vissa som växer upp själv i en femma och inte mår bra. Det beror på omgivningen och hur man blir behandlad av omgivningen. (Fritidspedagog 6.)

Fritidspedagogerna har olika syn på hemresurser och dess påverkan, men nämner även att omgivning är en ledande faktor kring de olika normer som existerar i dagens samhälle. Med det menar vi att samhället skapar normer och värdering kring hur en ”perfekt” familj bör leva. Det vi vill framföra är att deras uttalande kring hemresurser skiljer men att de gemensamt talar kring hur normer och klass påverkas oss människor. För att apostrofera Turner (2009) så skapas klass genom olika former av kapital där det kan handla om ekonomiska tillgångar. Fritidspedagogerna beskrev att det skapas klyftor mellan folkgrupperna beroendes på om du är fattig eller rik. Klasskillnader inkluderar och utesluter individer och hushåll utefter de normer som samhället skapats. Detta kan skada barnen genom att de strävar efter en bild över hur vi som individer förväntas att leva. Det påverka barns livssituationer genom att man jämför sig gentemot andra barn och det kan uppstå känslor som otillräcklighet och svartsjuka, där man kan skapa ett önsketänkande över hur ens liv kunde sett annorlunda ut. Fritidspedagogerna menar på att de barn som har hamnat mellan klyftorna har en tendens att dra sig tillbaka då de känner att de inte har något att erbjuda.

Med utgångspunkt i fritidspedagogerna utsagor kan vi uppmärksamma att deras definition av hemresurser utgår ifrån normer och värderingar som påverkar barnens livsvärld. Detta stämmer även överens med tidigare forskning som talar om hur barn kan känna skam och förnedring när de inte leva upp till de normer och värderingar som förväntas.

6.1.2 Förutsättningar

Enligt fritidspedagogernas definition av barnfattigdom i fritidshemmet så lyfts även barns förutsättningar upp. Intervjupersonerna menar på att fattigdom påverkar familjers klassposition och förutsättningarna negativt. Det menas att när du lever i en relativ fattigdom så finns det inte tillräckligt med medel för att vidmakthålla alla dessa förfoganden som ses som statusmarkörer i form av märkeskläder, vinterkläder eller hela och rena kläder (Giddens, 2014; Fernqvist, 2013). I fritidspedagogernas utsagor så är kläder ett framträdande tecken på att familjer inte har tillräckligt med medel för att upprätthålla en berättiga levnadsnivå.

Barn kanske inte får tillgång till att göra aktiviteter. Man har kanske inte samma förutsättningar som andra barn, alltså det kan vara från materiella ting till hur man är klädd (.) det är lite så jag tänker. (Fritidspedagog 2).

För mig handlar det om att barn inte får det basala. Det basala för mig är mat, kläder och omsorg det kan handla om att barn kommer till fritids utan adekvata kläder för årstiden. (Fritidspedagog 5).

De båda fritidspedagogerna ger uttryck för är hur en knapphet till pengar gör det problematisk att införskaffa adekvata kläder. Här pekar de på problematiken kring tillgång till kläder utefter de aktuella sammanhangen så som kläder efter väder eller en utstyrsel för aktiva aktiviteter. Dagens samhälle utgår i hög grad utefter vad man äger och inte samt att vi idag har format ett materialistisk beteende (Islama et al, 2017). Detta kan relatera till att fritidspedagogerna utgår ifrån klädsel i första hand när det kommer till definition av förutsättningar. De lyfter hur barns kläder skyltar för det bristande ekonomiska kapitalet i familjerna. Det materialistiska beteende kan sammanvävas med normer över hur man bör se ut och bör äga. När det brister i det ekonomiska kapitalet kan det bidra till konsekvenser som att barn blir utfrysade och exkluderade ur sociala sammanhang. Fritidspedagogerna beskrev olika scenarion där barn blivit utskrattade samt utfrysade på grund av deras kläder. Det kan handla om allt från trasiga kläder, till att man inte har de rätta märkeskläderna för att passa in.

Vidare beskriver de att begrepp som "fattiglapp" och "äcklig" kan uppstå i fritidshemmet mellan barnen när omgivningen upplever att man inte utgår från den uppsatta klädnormen. För att undvika att barn blir utpekade på grund av brist på kläder så arbetar fritidshemmen med att hjälpa dessa barn genom att erbjuda kläder. Fyra av de sex skolor vi besökte beskrev att de hade ett förråd med material i form av upphittade och bortskänkta kläder för att tillgodose barnens behov och hjälpa dessa familjer på travet.

Man ser ju det tydligt när de inte har till exempel kläder för väder som vi har här som till exempel strumpor, vantar och mössa, det är ju sånt som vi har samlat ihop här och lånar ut (Fritidspedagog 3).

Enligt fritidspedagogernas berättelse kan detta kopplas till tidigare forskning där Harju (2008) nämner i sin studie att barn som lever i en ekonomisk utsatthet upplevs ha färre materiella ting och kläder som kan uppfattas som gamla och trasiga. Genom att hitta olika definitioner av barnfattigdom kan man även arbeta med att minimalisera dessa mönster. Det ekonomiska kapitalet kan vara en svår faktor att påverka om man inte har de rätta förutsättningarna. Under intervjun diskuterades kapitalformerna och dess påverkan på barnen, det beskrivs att de yttre faktorerna blir synliga när man lever i en ekonomisk utsatthet. Tillsammans med skolan försöker fritidspedagogerna hitta olika hjälpmedel för att kunna erbjuda barnen material utefter deras behov.

6.1.3 Segregation

När vi pratade om definitionen av barnfattigdom lyfte fritidspedagogerna upp klasskillnader i samhället i form av segregation och att den ekonomisk utsattheten blir allt tydligare, speciellt när det gäller socio-ekonomisk utsatta områden. Fritidspedagogerna nämnde att i dessa områden placerar staten ut människor som har det dåligt ställt eller precis kommit till Sverige.

Segregation dyker upp i mitt huvud, staten har ju slängt ut folk lite mer i utkanten av själva centrumkärnan. För det är inte bostadsrätter utan hyresrätter, det blir lättare att slänga alla på samma plats som "oj det är jättemånga som behöver bo de har inte råd att köpa någonting, då har vi de i utkanten". Detta skapar socio-ekonomiska utsatta områden. (Fritidspedagog 4).

När man tolkar det fritidspedagog 4 och andra fritidspedagoger lyfter så har det skapats en segregation i samhälle beroende på olika faktorer. Detta har lett till att det bildas avvikande grupper som utesluts beroende på exempelvis ekonomi, ursprung eller andra faktorer (Goffman, 2001). Det diskuterades hur barnfattigdom kan kopplas samman med definitionen av barnfattigdom genom segregation. Vi uppfattar fritidspedagogens uttalande om barnfattigdom i ett segregerat samhälle bidrar till att personer som är ekonomisk utsatta hamnar eller "slängs" till samma områden. Han menar på att det är lättare att samla alla låginkomsttagare och de familjer som lever med ett ekonomiskt bistånd på samma ställe vilket gör att samhället blir segregerat. Vidare diskuteras det att bli lättare att känneteckna barnfattigdom i dessa socio-ekonomisk utsatta områden. Segregationen har skapat marginaliserade grupper som blir exkluderade från samhället. Genom att växa upp i dessa områden kan man redan i tidig ålder bli behandlade sämre och bli diskriminerad. När man växer upp i ett utsatt område kan det skapas en social exkludering mellan grupper och individer där man diskrimineras utefter exempelvis ekonomisk utsatthet eller etnicitet (Del Valle, 2009). Det skapas olika grupperingar där man inte känner samhörighet med andra individer utan det skapas ett vi och dom tänk, normer och "regler" som förväntas följas för att inte bli socialt exkluderade.

...de har inga förebilder alls det är mycket snack om att det är orten det är orten. När jag började här första dan så sa de till mig att "Du är svedi² du pratar inte blatte³", "vart e du ifrån du e inte från orten" bara för att man inte bryter tror de att man är ifrån Lerum. (Fritidspedagog 1).

Som fritidspedagog 1 nämnde ovanför reagerade barnen på att man inte hade en brytning eller pratade med "förortslang", då fritidspedagogen har en utländsk bakgrund. Detta verkar ha blivit en norm eller "oskriven regel" att när man kommer från "orten" eller har en utländsk bakgrund förväntas man att prata och bete sig på ett visst sätt. När man inte gör detta tror barnen per automatik att man kommer från "Lerum" eller andra områden som i detta sammanhang ses som ett välbärgat område där majoritet som bor där är svenskar. Genom att höra hur fritidspedagogen talade gjorde barnen en koppling att fritidspedagogen var "suedi" och inte kommer från området på grund av att han "beter" sig som en svensk. Här definieras segregation utifrån ursprung och hur olika konstellationer av grupper skapar en gemenskap med likvärdiga och exkluderar resterande. Som i det här fallet när man lever i "orten" och de som bor i "Lerum".

6.2 Identifikation av ekonomisk utsatta barn

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för fritidspedagogernas föreställning kring hur man som fritidspedagog identifierar barn i en ekonomisk utsatthet. Vi kommer att lyfta faktorer som statusmarkörer i form av kläder och avslutningsvis kommer vi att diskutera kring materiella tillgångar och dess påverkan.

6.2.1 Fritidsaktiviteter

Under den första delen kring identifikation av barnfattigdom kommer att kretsa kring fritidspedagogernas föreställningar och representationer kring fritidsaktiviteter. Det ekonomiska och sociala kapitalet diskuterades när det kom till fritidsaktiviteter. Fritidsaktiviteter sammanflätas med identifikationen av barnfattigdom och fritidspedagogerna uttryckte att barn som lever i en ekonomisk utsatthet inte har samma möjligheter eller förutsättningar när det kommer till fritidsaktiviteter då pengarna inte räcker till.

Barnfattigdom (.) tänker jag är barn som växer upp i en miljö där vuxna inte har ett arbete eller att man kanske saknar utbildning, barn kanske inte får tillgång till att göra aktiva aktiviteter (Fritidspedagog 2).

Det är viktigt för barn att kunna utöva sina intressen i form av olika aktiviteter då det har en stor betydelse och påverkan på barns sociala kapital och skapandet av sin identitet. Fritidspedagogerna uttrycker att en identifiering av barnfattigdom är att barn inte får tillgång till att göra aktiva val. Det kan handla om att ekonomi inte håller för att kunna utöva en sport eller andra aktivitet efter skoltid. Detta kan ses i fritidshemmet när man gör olika aktiviteter och barnen uttrycker en önskan att kunna utöva diverse aktiviteter efter skolan. Detta kopplas ihop med det ekonomiska och sociala kapitalet familjer i relativ fattigdom besitter. Det ekonomiska kapitalet ger inte utrymme för barn att utöva sitt deltagande i olika fritidsaktiviteter då det är en hårfin linje mellan att klara av en skälig levnadsnivå och inte.

² Svensk

³ Person med utländsk bakgrund

En av de mest distinkta egenskaperna med att utöva en fritidsaktivitet är bortsett från att göra något man är intresserad av även kunna socialisera sig med andra individer och skapa ett socialt kapital (Broady, 1998). Fritidspedagog en talar om hur viktigt det är för barnen att vara delaktiga i ett socialt sammanhang för att kunna utöka sitt sociala kapital.

...nej grejen är såhär, när det skulle börja kosta så fick vi order att de som inte kan betala får vi inte släppa in. Jag och lärarna har gjort en deal att de barn som inte har någonstans att gå och inte kan vara med i något sammanhang får komma in ändå i gemenskapen (Fritidspedagog 1).

Vi uppfattar att det fritidspedagogerna uttrycker är ett missnöje när det kommer till att exkludera barn som inte har möjlighet att betala för fritidshem men är i behov av det. När man inte har råd att ingå i ett aktivt sammanhang som fritidspedagoger uttrycker och inte har någonstans att gå finns risken för att ett barn blir exkluderad. Brist på ett aktivt sammanhang efter skolan ger obalans i vardagen och det sociala kapitalet minimeras. Fritidspedagogerna diskuterade vidare att fritidshemmet är en plats för barn att umgås och skapa sin identitet där det sociala kapitalet stärks. Barn som inte får ingå i ett socialt sammanhang kan utöka en inre stress som i sin tur som fritidspedagogerna uttrycker ”svårt att behålla och skapa relationer med andra”. Enligt intervjupersonerna så upplever de att vissa barn som lever i en ekonomisk utsatthet har svårt att ta för sig och skapa nya relationer. Detta relaterar de till fritidsaktiviteter då det är en såpass stor social arena för identitetsskapande och skapandet av ett kontaktnätverk. För att sammanfatta det fritidspedagogerna diskuterade handlade det i stora drag om hur de identifierar barnfattigdom utifrån aktiva val samt hur detta avspeglar sig inom fritidsverksamheten.

6.2.2 Statusmarkörer

När fritidspedagogerna diskuterade ekonomiskt utsatthet beskrevs de att det oftast sker genom olika klädkoder. Det diskuterades även hur andra materiella tillgångar kan ha en påverkan som exempelvis den rätta telefonen eller märkeskläder. Islama et al (2017) nämner hur ett materialistisk beteende fungerar som social stimulans för barn för att veta vilka sociala normer och beteende som gäller i olika sociala interaktioner.

Om man går till en skola där det finns mer svenska barn så har ju alla en smarttelefon och det blir en stor skillnad. (Fritidspedagog 3).

Det fritidspedagog tre nämner handlar om hur olika områden påverkar barns resurser av materiella tillgångar. Hur svenska barn som exempelvis bor i ett välbärgat område kan ha större förutsättningar av exempelvis mobiltelefoner eller kläder än barn som lever i en förort. Eftersom kläder berör ens utseende blir det lättare för fritidspedagoger att se ifall ens kläder är för små, smutsiga eller sönder, vilket alla fritidspedagoger nämnde kan vara tecken på en ekonomisk utsatthet. Kläder har blivit en viktig del inom barnkulturen för att kunna arbeta med att kunna uttrycka sig och för ens identitetsskapande. Här kommer diskussionen om hur de ”rätta” statusmarkörerna i form av kläder och materiella tillgångar kan påverka hur barn känner att de inte tillhör i gemenskap. Detta medför en begränsning för barn som kommer från familjer som är ekonomisk utsatta.

...de har en lek här, första dagen jag började här och när jag såg den leken skrattade jag nästan. De står i en ring och så ska två mötas så ska de skrika ut så många märkesnamn som möjligt, typ Frank Dandy, Stone Island, och jag satt där och ba ”vad menar ni?”. (Fritidspedagog 1).

Fritidspedagog ett reagerade starkt under hans första arbetsdagen över hur mycket märkeskläder har en stor och viktig del i barns samtalsämnen samt lek. Leken som beskrevs går alltså ut på att man ska kunna så många märkeskläder som möjligt för att vinna i leken. Här blir det viktigt att man som barn följer modet och de ”trender” som man förväntas att följa. Genom att inte ha de här erfarenheterna kan det leda till att man kan få känslor som att man inte passar in även att man kan bli utskrattad då man inte besitter på samma kunskaper och tillgångar som resten av gruppen har.

...det känns som det är mycket status kring märkeskläder (.) ja fattig det är som om det vore något nedvärderande. Man vill inte bli sedd som den fattiga personen. (Fritidspedagog 4).

Citatet ovan tar upp vikten av märkeskläder relaterat till fattigdom. Att vara fattig är en bild som ses som negativ och är något som man absolut inte vill förknippas med. Barn kan ställas i olika fack på grund av vad omgivningen uppfattar andra barn som. Barn kan uppfattas som annorlunda och främmande på grund av differenta egenskaper och utseende. Fritidspedagogerna menar att alla diskussioner mellan barnen gör det lättare för fritidspedagogen att identifiera fattigdom. De menar vidare att leken ovanför ger dem en bild på vilka barn som är utstötta och även hur barn själva identifierar fattigdom. Det här tolkar vi som att det kan skapa hierarki mellan barnen och detta gör i sin tur det lättare för fritidspedagogerna att kunna identifiera samt även kunna se problematiken kring ämnet. Det kan ske ett skapande av olika kategoriseringar som leder till ett skillnadsskapande. För att apostrofera Goffman (2001) handlar det om ”oskrivna regler” och normer som man förväntas följa samt bete sig kring. Fritidspedagogernas överensstämmer när det kommer till att inte följa de ”oskrivna reglerna” och dess konsekvenser. Det fritidspedagogerna menar är att även fast man inte har märkeskläder så ska man inte behöva bli retade eller exkluderade i sammanhang. Men de pekar även på hur barngrupper ofta följer de ”oskrivna reglerna” och hur det har uppstått att barn blir diskriminerade eller inte kan ingå i sociala sammanhang. Genom en ”avvikande livsstil” kan det leda till att barns känsla kan påverkas negativt där självkänslan skam kan uppstå. Problematiken med att uppleva skam kan leda till konsekvenser som dålig självkänsla vilket i sin tur kan leda till att barn får sociala problem (Goffman,2014). Skam är en känsla som fritidspedagogerna nämner kan uppstå bland barn när de blir stigmatiserade vilket de har märkt i sin fritidsverksamhet genom att barnen kan bli tillbakadragna eller utåtagerande.

Majoriteten av fritidspedagogerna identifierar barn genom statusmarkörer och hur barn själva talar kring ämnet att vara fattig. Genom samtal och lek kan fritidspedagoger höra hur barn väljer att trycka ner varandra på grund av att dem inte följer de ”oskrivna reglerna”.

6.2.3 Materiella tillgångar

Materiella resurser är något som fritidspedagogerna ger uttryck för under intervjun. Näsman (2012) skriver att både på internationell och svensk nivå så prioriteras barn och ungdomars behov framför föräldrars. Harju (2008) menar på att de ägodelar fattiga barn besitter oftast är gammal, sliten eller trasig. En begränsning av barns liv kan uppstå vid brist på materiella tillgångar för att kunna hålla kontakten med sina vänner. Ett materialistiskt beteende är något som uppstår tidigt i barns livs som ska fungera som social och psykologisk stimulans där datorer, telefoner, nätuppkoppling har tagit allt större plats i barns vardag och kan bidra till utanförskap ifall dessa tillgångar inte erhålls (Islama et al, 2017). Fritidspedagogerna talar om läsplattans betydelse för barn som ett verktyg för att socialisera sig. De menar att de barn som inte har tillgång till andra verktyg utöver det skolan erbjuder går miste om en del i den sociala utvecklingen.

För att barn inte ska bli socialt exkluderade så har vissa fritidspedagoger valt att låta de barn som inte har ekonomiska resurserna att ta hem sin läsplatta då man anser att det är ett fungerande verktyg för socialisation. Eriksson et al (2017) skriver att vissa barn får svårt att kunna hantera och uttrycka sina känslor, en ständig rädsla för att bli socialt exkluderade har en inverkan på barns hälsa och välmående. Intervjupersonerna talar även om hur social exkludering påverkar barns välmående och hur dessa verktyg blir deras kommunikativa väg med andra barn.

...jag gjorde ett undantag att bero på fattigdom, vissa av barnen märker man ju att de använder Ipaden som deras personliga. Dessa barn har inget annat verktyg utan de har allt där, deras mejl är där, deras Facebook, dessa barn är ett undantag dem tar vi inte Ipaden ifrån. De andra eleverna vet vi har dator och andra tillgångar hemma, Det är just de barnen som vi vet har lite pengar, vissa av barnen är detta deras enda utrustning det är enda sättet de kan kommunicera med folk, man kan märka ibland när skolan är stängd kan de sitta utanför här för att få lite nät. Då gör vi faktiskt ett undantag (Fritidspedagog 1).

Utdraget ovan är ett konkret exempel på hur samhället är uppbyggt idag och hur viktigt det är med materiella tillgångar för att inte exkluderas ur sammanhang samt hålla kontakten med sitt umgänge. När barnen ”sitter utanför skolan för att få lite nät” kan detta tolkas som en strategi för att inte överbelasta sina föräldrar med att införskaffa sig internet då pengarna inte räcker till (Fernqvist, 2012). Enligt fritidspedagogernas uttryck tolkar vi det som att barn skaffar sig olika mönster utan föräldrars vetskap för att inte ge föräldrarna oro och kanske väljer att dölja vikten vid materiella tillgångar utan löser det genom att använda skolans läsplatta och nätuppkoppling.

Att inte ha tillgång till en kontinuerlig kontakt med sitt umgänge i ung ålder, vara aktiv på sociala medier eller kolla filmer kan exempelvis ge känslor som skam. Identitet är en pågående process, speciellt i unga år och genom att inte kunna hålla en kontinuerlig kontakt med sitt umgänge kan detta leda till utanförskap och stigmatisering (Goffman, 2001). Intervjupersoner diskuterar de ”oskrivna regler” som bryts på grund av de normer som skapats. För att undvika stigmatisering görs undantag genom att inte ta ifrån barnens läsplatta som används för att hålla kontakt med omgivningen. När man inte har tillgång till internet eller andra sociala medier som ses som en statustrend idag finns rädslan för att omgivningen ska skapa en avvikande bild av individen. Fritidspedagogen lyfter hur materiella tillgångar gör det lättare att identifiera barn som kan leva i en ekonomisk utsatthet och de menar på att klasskillnaderna och klyftorna blir allt vanligare ju mer tekniken utvecklas. Detta kan vara en problematik för familjer som lever i en relativ fattigdom då vi tolkar att vi lever i ett materialistiskt samhälle och teknologin har blivit en stor del inom barns uppväxt.

6.3 Fritidspedagoger tillvägagångssätt till inkludering av ekonomiskt utsatta barn

I denna avslutande analys har vi valt att skriva om de centrala faktorer som framkommit i vår studie. Vi kommer att presentera fritidspedagogers tillvägagångssätt utifrån de faktorer som de beskrivits tidigare vid definition och identifikation. Under första delen kommer vi lyfta att skolan ska vara avgiftsfri samt grupporienterat arbetssätt. Avslutningsvis kommer analysen att lyfta Majblomman och dess betydelse.

6.3.1 Skolan ska vara avgiftsfri

När skolan och fritidshemmet pratar om att ”skolan ska vara avgiftsfri” kan man inte förvänta sig att alla barn har tillgång till olika resurser i form av matsäck, fickpengar till klassresa, kläder eller material till olika aktiviteter, då det finns elever som lever i en ekonomisk utsatthet.

...skulle det vara att någon inte har med sig matsäck eller kan ta med sig, så har vi möjlighet att ge härifrån då skolan ska vara gratis. Detta är inte något vi gör öppet framför andra barn (Fritidspedagog 2).

Det fritidspedagog två nämner ovan är att skolan ska kunna erbjuda barn matsäck därför att skolan är gratis så man kan inte förvänta sig att alla kan ta med sig fika. Detta gäller även kläder och annat material exempelvis som skridskor eller termobyxor. Han beskriver att ifall något barn kommer utan matsäck så finns det möjligt att skolan erbjuder detta. Vidare diskuterar han att det är viktigt hur man planerar och hanterar framtida aktiviteter då skolan ska vara avgiftsfri. ”Vi kan inte förvänta oss att barnen ska betala”, detta tolkar vi som att skolan ska stå för alla utflykter och aktiviteter som görs eftersom det finns barn som kommer behöva avstå från vissa aktiviteter.

...fritidshemmet får aldrig vara exkluderande på grund av att man saknar resurser. (Fritidspedagog 5).

Fritidspedagog fem talar om hur fritidshemmet ska vara en plats där man inte stänger ut vissa barn från aktiviteter och hur det ska fungera som en social arena där man känner trygghet och samhörighet. Att låta barn följa med på utflykter utan material kan bidra till att barn blir exkluderade och får sitta vid sidan om och iaktta. Fritidspedagogerna ovan är eniga om att ”det finns en risk att barn sticker ut från gruppen” som vi vidare tolkar att det finns en risk för att barn blir stigmatiserade då de inte når upp till den ”normala” livsstilen som andra barn har. Detta kopplar vi till Goffman (2001) som talar om hur en stigmatisering kan leda till skamkänslor och låg status. Skamkänslor kan påverka ens sociala förmåga och man kan få det svårt att skapa och behålla sociala band. Därför nämner fritidspedagoger hur viktigt det är inom fritidshemmet att arbeta inkluderande och att man alltid tänker ett steg längre gällande val av aktiviteter. De talar om är att fritidshemmet erbjuder material till de barn som inte har tillgång till resurser, för att motarbeta att man känner sig exkluderade. Som fritidspedagog två nämnde så arbetar dem inte med detta öppet framför andra barn eller vuxna för att undvika att barn får skamkänslor över situationen.

6.3.2 Grupporienterat

Fritidshemmet ska arbeta grupporienterat där alla barn ska inkluderas utefter deras och gruppens behov (Skolverket, 2017). Ett tillvägagångssätt som beskrivs i samtliga intervjuer är strävan efter att skapa en gemenskap där alla finner en tillhörighet och inte känner sig exkluderade på något vis.

Vi som fritidshem och som skola måste vara väldigt lyhörda och tänka igenom så att vi inte har aktiviteter som kan exkludera barn (Fritidspedagog 5).

Jag kan tänka mig att det är många barn är rädda att bli exkluderade och kanske inte skyltar med att de inte har så mycket medel hemma liksom (Fritidspedagog 4).

Lyhördhet och öppenhet bidrar till att pedagogerna är medvetna och ser alla barns individuella behov samt gruppens behov i helhet. Ett grupporienterat ledarskap skapar en trygghet och ser varje individ som en social och självförverkligande. Genom att ha ett lågt socialt kapital blir det lätt att man exkluderas ur situationer där man ska arbeta exempelvis i par eller i större grupper (Broady, 1998). Marginaliseringen av fattigdom smittar av sig även på barn och fritidspedagoger uttrycker även att vissa barn är rädda att visa vem de är för att inte bli exkluderande.

Fritidshemmet har blivit deras ett av deras ställe att bara få vara, där de kan få bekräftelse och kärlek samt tro mer på sig själva (Fritidspedagog 5).

Fritidspedagogerna upplever att fritidshemmet har blivit en plats där barnen känner en trygghet och vågar ta för sig samt uttrycka sina känslor. Fritidspedagog ett beskriver ett pågående arbete där man gör olika aktiviteter för att skapa relationer samt en acceptans för varje individ. De lyfter FN⁴ dagen att den har blivit en viktig del av skolan samt fritidshemmet där barn får möjlighet att ta del av andras livssituation världen över. Det ska vara en social rättvisa och alla barn ska känna sig lika mycket värda (Wrethander Bildning, 2007). Här nämns även en ”skola för alla” och dess mening för ett inkluderande arbete. Skolan skapar möjligheter för barn att utöka ett socialt nätverk och stärka självkänslan. Fritidspedagogerna uttrycker att genom att se alla barn skapar större möjligheter för pedagoger att arbeta för en trygg och inkluderande skola. Genom att pussla ihop olika delar kan pedagogerna skapa en förståelse och en helhet av ett problem i sig. Detta gör att problematiken tolkas genom tidigare erfarenheter och nuvarande för att kunna komma fram till en förståelse på både makro och mikronivå (Ödman, 2017).

Haha man får se vad som har hänt och hur man skulle kunna göra liksom generellt problem liksom skulle man behöva upp i en samling och prata om det tillsammans allihopa (fritidspedagog 4)

Här diskuteras hur problem som exkludering handskas med, det märks tydligt att detta är en svår fråga att svara på. Det som ses som positivt är att alla är inkluderande i processen för att skapa en bättre verksamhet. Detta är ett sätt för barnen att kunna ta ställning och ingå i grupporienterade aktiviteter där man inte exkluderas på grund av penningbristen. Fritidspedagogerna diskuterade vidare om hur viktigt det är att uppmärksamma problemen för barnen och att man tillsammans skapar regler för allas välbefinnande. Barnen får möjlighet att skapa regler själva och på deras egna språk.

Vi snackar mycket om elevdemokrati där de får vara med att bestämma och skriva regler, här blir fattigdom inte bara det ekonomiska utan även det sociala (Fritidspedagog 1).

De beskriver även hur deras mål är att höja de barn som inte får ta en stor plats hemma och låter dem få vara med och bestämma mer, genom att bekräfta de och visa kärlek får det de att tro på sig själva. Det sociala rummet ska stärka barnens självkänsla, känslor som skam och stigmatisering ska inte behöva uppstå.

⁴ Förenta nationerna

6.3.3 Majblomman

När familjer saknar brist på resurser för att erhålla tillgångar som anses nödvändiga idag kan de söka bistånd hos stiftelsen Majblomman för att hjälpa familjer som lever i ekonomisk utsatthet. Det kan vara allt ifrån kläder, glasögon till materiella ting som anses nödvändiga. Flera av fritidspedagogerna relaterade till Majblomman när vi diskuterade inkludering i fritidshemmet.

...det finns en mamma, hon lever ensamstående hon gått ifrån sin man så hon ville ha hjälp från oss att skriva ihop något så vi skrev ihop något här från fritids. Hon sa hennes barn är överaktiva de inte rädda om saker och det går sönder och har inte möjlighet att köpa in nya saker då hon är ensamstående (Fritidspedagog 2).

...ja ibland får vi samtal från föräldrar som vill att vi hjälper dem med till exempel bidrag från stiftelsen majblomman, då går vi in och skriver ett intyg att just att den här familjen är i behov och vad behovet består i. Det kan vara vinterkläder och såna saker, det kan vara svårt för vissa vårdnadshavare att få ihop ekonomin för vinterkläder på vintern (Fritidspedagog 5).

Ovanstående citat har uppkommit under intervjun där de berättar om majblommans vikt och vad den kan bidra till för familjer som lever i en ekonomisk utsatthet. Detta är ett av flera exempel över vad majblomman kan bidra till, men även att de ger barn möjlighet till egenmakt i form av att de får behålla 10 % av insamlingen. Majblommans syfte är att barn och ungdomar ska kunna vara med i en gemenskap med sina vänner både i skolan men även på fritiden (Majblomman, 2013). Som tidigare lyfts av fritidspedagogerna är det många barn som kan känna skam över att inte ha lika mycket pengar som andra barn och därför anförtror sig till en pedagog för stöd. Fritidspedagoger kan som ovan beskrivit hjälpa till med att skriva ett intyg över barnets behov. Detta kan även relateras till Broady (1998) diskussion om sociala kapitalet då de relaterar till sociala relationer och nätverk individer har med varandra. Då familjer kan sakna ett socialt kapital kan leda till att man söker hjälp via skolan då man inte har ett kontaktnätverk att vända sig till (Broady, 1998). Det fritidspedagogerna ger uttryck för är situationer där de har kunnat arbeta med ett inkluderande arbete för att stödja familjer som lever i en ekonomisk utsatthet. Dessa familjer har valt att be om hjälp vilket gör det synligt för fritidspedagogerna att veta vilka barn som är i behov av stöd. Majblomman uppgift är att tillgodose dessa barns behov och hjälpa dem med deras sociala kapital (Majblomman, 2013). Dessa kapitalformer sammanvävs här då vi vill peka på att det ekonomiska kapitalet har en stor påverkan på det sociala kapitalet.

6.4 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis är de mest framträdande faktorerna för att definiera och identifiera barnfattigdom som uttrycktes av fritidspedagogerna under intervjun var hemresurser, statusmarkörer samt materiella tillgångar. Kläder och andra tillgångar är en utmärkande faktor för fritidspedagoger när vi diskuterar ekonomisk utsatthet. Ärvda kläder, trasiga samt tunna kläder är några få faktorer som kommer upp på tal när vi diskuterar definitionen av fattigdom. Samhället har skapat ett materialistiskt beteende vilket gör att det bedöms utifrån vad som finns på ens utsida. Samhället är uppbyggt på normer som man förväntas att följa för att man ska inkluderas i samhället, de som anses ha ett avvikande beteende exkluderas. Därför menar fritidspedagogerna att det är viktigt att arbeta och skapa sig tillvägagångssätt för att inkludera barn där de lätt kan exkluderas.

7 Diskussion

I det avslutande kapitlet kommer vi att fördjupa oss i det empiriska materialet vi erhållit samt diskutera de konklusioner vi resonerat kring i analysen. Vi kommer avslutningsvis redogöra för framtida studier som behandlar området för att kunna lyfta fram barnfattigdom och dess problematik.

Studiens syfte är att undersöka fritidspedagogers syn på fattigdom samt hur de identifierar och inkluderar dessa barn i fritidsverksamheten. Detta syfte har grundat sig utifrån statistik kring barnfattigdom i Sverige där 12 procent av barnen lever i en relativ fattigdom. Problematiken kring definitionen av barnfattigdom gör det intressant för oss att se hur fritidspedagoger och skola i allmänhet definierar, identifierar och arbetar med barnfattigdom. Utifrån analysen har statusmarkörer väckt mycket uppmärksamhet. Majoriteten av fritidspedagogerna definierar samt identifierar barnfattigdom genom olika statusmarkörer, hemresurser samt fritidsaktiviteter. Fritidspedagogerna diskuterar hur en knapphet till pengar kan göra det problematiskt att införskaffa kläder och andra tillgångar då en relativ fattigdom endast räcker till det nödvändiga. Samhället är uppbyggt av normer och ”oskrivna regler” som man förväntas följa och råder inom varje verksamhet. Normer bland barn uppkommer oftast utefter uppväxt samt hur media väljer att vinkla händelser som kan leda till att det skapas diskriminerade och negativa tankar kring fattigdom. Vidare går att diskutera hur media har en stor del när det kommer till hur man oftast visar en negativ bild av utsatta områden, som sedan kan skapa negativa och diskriminerade tankar kring personer som bor i dessa områden. Skolan kan här fungera som ett sätt att motverka detta tänk samt arbeta mot att stänga ut fördomar mot barn som lever i socio-ekonomisk utsatta områden. Många av fritidspedagogerna belyser också att barn som kommer från utsatta områden kan generera känslor som hopplöshet och bristande motivation. Att komma ifrån ett socio-ekonomiskt utsatt område kan göra att individer behandlas och ses annorlunda, konsekvenser kan bidra till sämre självkänsla samt interaktion med medmänniskor blir svårt att bibehålla. Det som sker är att det skapas en stigmatisering av områdena vilket kan leda till känslor som utanförskap där man upplever en ”vi och dom” känsla. Risker som kan uppstå är att man känner uppgivenhet och barnen känner sig exkluderade ur sammanhang, dessa internaliserade normer har sin grund i människors värderingar. Genom att arbeta för att skapa en acceptans för allas levnadssätt i fritidshemmet bidrar det till att barnen skapar ett förtroende för skolan och fritidshemmet samt känner en trygghet. Fritidspedagogerna strävar efter att skapa en gruppsammanhållning, där alla barn ska inkluderas utefter deras behov och välbefinnande.

Ord som ”fattiglapp” och ”äcklig” kan förekomma i olika belägenheter där barn kan stämplas som avvikande och hamna i utanförskap. Utanförskap och stigmatisering blir ett sätt för barnen att påpeka ett normbrytande beteende. Barnen blir alienerade ur gruppprocesser vilket kan göra att de kan bli tillbakadragna eller utåtagerande. Genom att föra en öppen kommunikation kan man skapa en förståelse för varandra och man kan kringgå dessa stämplingar. Till följd av att föra en öppen kommunikation vill fritidspedagoger sträva efter att kunna föra en dialog sinsemellan barn och fritidspedagog för att kunna skapa goda band och bygga ett förtroende. Att få detta förtroende kan göra att barn vågar öppna upp sig och vågar tala om vad som sker eller vad de känner. Fritidshemmet ska arbeta för en likvärdig utbildning därför är det viktigt att man inkluderar barnen på både det fysiska som samhälleliga och sociala planet, detta ger en känsla av gemenskap och trygghet.

Fritidspedagogerna strävar efter att upprätthålla en miljö och en plats utan fördomar där alla kan känna samhörighet samt skapa en gemensam arena att utvecklas i. Fritidspedagogernas implikation är att erhålla en avgiftsfri skola för att undvika exkludering av barn som kan leva i en ekonomisk utsatthet. Man arbetar normkritiskt för att skapa en miljö utan fördomar och normer som kan bidra till att fattigdom marginaliseras. Exempelvis har vissa skolor som tradition att ha julklappsutdelning, det handlar om att alla barn i klassen ska köpa en julklapp för en viss summa som sedan delas ut i klassen. Detta kan vara problematiskt hos familjer som lever i en ekonomisk utsatthet då denna lilla summa kan ha en stor betydelse på familjens ekonomi. Därför strävar fritidspedagogerna att ta bort alla avgifter för att undvika att barn utesluts ur sammanhang. Det går även att diskutera en annan problematik som kan handla om hur mycket ekonomi en skola har för att exempelvis kunna erbjuda utrustning till barn i behov. Detta kan medföra konsekvenser under aktivitetsdag eller friluftsdag då det finns barn som inte kan delta och inte har chans att ingå i en gruppdynamik på grund av att skolan saknar ekonomiska resurser att kunna erbjuda material.

Något som även tenderar att påvisas i vår studie är det sociala och ekonomiska kapitalet och dess betydelse för barns identitet. Det ekonomiska kapitalet ger inte utrymme för barn att utöva olika fritidsaktiviteter. Det är viktigt att utöva olika aktiviteter då det har en stor betydelse på barns sociala kapital och identitetsskapande. För de barn som anses behöva stöd eller familjer som är i behov av bistånd kan de ta hjälp via Majblomman. Vi som fritidspedagoger kan stödja dessa familjer genom att skriva ett intyg vilket vi anser är viktigt att lyfta då flera pedagoger inte känner till vad majblomman står för och hur man kan söka bidrag. Det är viktigt att ta till vara på denna organisation då de utgår från barns bästa och barns behov. Barn som lever i en fattigdom ska ha möjlighet till samma förutsättningar som andra barn då de inte har möjlighet att påverka sitt aktörskap när det kommer till den ekonomiska frågan.

Med utgångspunkt i intervjupersonernas upplevelse har vi dragit slutsatsen att barnfattigdom är ett diffust begrepp. Det finns olika faktorer som påverkar barnfattigdom bland annat diskuteras normer och värderingar hur fattigdom marginaliseras samt folks föreställningar kring ämnet. Vi tänker att normer kan bidra till att barn frångår omgivningen när det uppstår sammanhang där de exkluderas. Det undgår inte att belysa de socio-ekonomiska utsatta områdena och dess påverkan på barn. Boendesituationen är något som har lyfts som påverkar barn negativt, genom att leva trångbott kan medföra känslor som osynlig. Här anser vi att detta är något som inte behöver vara en faktor på att barn mår dåligt. Utan att det existerar normer om hur en perfekt livsstil ska vara. Att bo med en stor familj upplever vi inte bara är negativt utan positivt då många familjemedlemmar kan medföra lärdomar och en gemenskap. Som nämnts i analysen så kan det istället bero på familjerelationer och hur omgivningen väljer att behandla en. Vi anser att det handlar mycket om normer, om man ser att ens kamrat exempelvis lever i en villa, har en bil och kanske en hund medan man bor fem stycken i en tvåa kan det uppstå jämförelser mellan individerna vilket kan i sin tur leda till skam och att man undviker att bjuda över sina kamrater. I det stora hela menar vi att det är mycket normer i samhället som påverkar hur vi tycker och tänker. Om det inte hade funnits en bild över den ”perfekta” livsstilen ska se ut tror vi att de inte hade existerat lika mycket skam och strävan efter ratificering.

7.1 Vidare forskning

Vår uppfattning är att det krävs mer forskning kring ämnet relaterat till skolan samt fritidshemmet då barn spenderar större delen av sin vardag där. För att kunna utveckla fritidsverksamhetens påverkan på barn som lever i en ekonomisk utsatthet krävs mer forskning kring ämnet. Vi har tagit del av organisationer som *Majblomman* och *Rädda barnen* där de diskuterar kring området och belyser dess konsekvenser. Alla dessa faktorer är delar som ingår i en helhet för att se hur barnfattigdom identifieras, det är pågående mönster som måste synliggöras. Det som även intresserat oss är att inga fritidspedagoger har lyft den psykiska ohälsan kring barnfattigdom dock finns det mycket forskning kring att barn mår dåligt och får svårt att hantera deras känslor men vi önskar djupare forskning relaterat till ämnet. Avslutningsvis vill vi lyfta Rädda Barnen och deras pågående arbete kring ämnet som har gett oss en djupare förståelse kring alla faktorerens innebörd och hur det påverkar varandra i en pågående cirkel.

8 Litteraturlista

- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod – en handbok*. Stockholm: Liber.
- Asp-Onsjö, L. (2006). *Åtgärdsprogram – dokument eller verktyg? En fallstudie i en kommun*. Göteborg: Göteborgs universitet
- Becker, H.S. (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv.
- Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft: bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.
- Broadly, D. (1998). *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Del Valle, A-H. (2009). Educación y pobreza: La hipótesis del capital individual y el capital social. *Co-herencia*, 6(10), 207–237.
- Emanuelsson, I. (2004). Integrering/inkludering i svensk skola. I J. Tossebro (Red.) *Integrering och inkludering* (s.101–120). Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, C. (1999). Det motsägelsefulla utanförskapet. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 6(4), 293–311.
- Eriksson-Zetterquist, U & Ahrne, G. (2011). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34–53). Stockholm: Liber
- Fattore, T., & Fegter, S. (2017). Children, social class and social practices: A theoretical analysis of children's practices of class distinction. *Children and youth services review*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.06.032>
- Fernqvist, S. (2012). Barns strategier och ekonomisk utsatthet – knappa resurser som utgångspunkt för en förhandling av positionerna i familjen. *Sociologisk Forskning* 49(3), 173–188.
- Fernqvist, Stina. (2013). *En erfarenhet rikare? En kvalitativ studie av barns strategier och barnfattigdomens villkor i välfärdsstaten*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Giddens, A., Sutton, p., & Ekerwald, H. (2014). *Sociologi*. (5. uppl., rev. och uppdaterade uppl. Ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Goffman, E. (2001). *Stigma: Den avvikandes roll och identitet* (2. uppl.). (R. Matz, övers.). Stockholm: Prisma.
- Goffman, E. (2014). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Prisma.
- Gustavsson, A. (2004). På spaning efter det levda medborgarskapet. I J. Tossebro (Red.) *Integrering och inkludering* (s. 141–167). Lund: Studentlitteratur.
- Harju, A. (2008). *Barns vardag med knapp ekonomi: en studie om barns erfarenheter och strategier*. Växjö: Växjö University Press.
- Islama, T., Weia, J., Sheikhb, Z., Hameeda, Z., & Azamc, R I. (2017). Determinants of compulsiv buying and behavior among young adults: The mediating role of materialism. *Journal of adolescence*, 61, 117–130.
- Jonsdottir, F. (2007). *Barns kamratrelationer i förskolan: samhörighet, tillhörighet, vänskap, utanförskap*. Lund: Lunds universitet.
- Kvale, S., Brinkmann, S., & Torhell, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Larsen, A.K. (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.
- Lysty, A. (2004). *”Dåligt ställt” Barns röster om ekonomisk utsatthet*. Stockholm: Rädda barnen.
- Majblomman. (2013). *Majblomma, alla barns blomma*. Hämtad 2018-05-19, från <http://www.majblomman.se/>
- Martinsson, L. & Reimers, E. (red.) (2014). *Skola i normer*. (2. [omarb.] uppl.) Malmö:

- Gleerup.
- Molarius, A., Eriksson, HG., & Granström F. (2015). Economic stress and condensing treatment in childhood and adult self-rated health in Sweden. *European Journal of public health*, 25, 1–10.
- Nilholm, C. (2006). *Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd" [Elektronisk resurs] : vad betyder det och vad vet vi?* Stockholm: Myndighet. en för skolutveckling.
- Nilsson, L. (2014). Hälsofrämjande och inkluderande processer. Sandström, M., Nilsson, L. & Stier, (Red.) *Inkludering – möjligheter och utmaningar*. (s.163–179). Lund: Studentlitteratur.
- Näsman, E., Ponton von Gerber, C. & Fernqvist, S. (2012). *Barnfattigdom: om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia.
- Povlsen, L., Regber, S., Fosse, E., Eklund Karlson, L., & Gunnarsdottir, H. (2018) Economic poverty among children and adolescents in the Nordic countries. *Scandinavian Journal of Public Health*, 46(20), 30–37.
- Rauhut, D., & Lingärde, S. (2014). Child Poverty in a Regional Perspective: A Study of Sweden 1990 and 2010. *Finnish Yearbook of Population Research*, 49, 123–141.
- Ridge, T. (2002) *Childhood poverty and social exclusion. From a child's perspective*. Bristol: The Policy Press.
- Salonen, T. (2015). *Barnfattigdom i Sverige: årsrapport 2015*. Stockholm: Rädda Barnen. Hämtad 2018-04-14 https://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/Barnfattigdom/rb_barnfattigdom_2015_web_1.pdf
- Salonen, T. (2012). *Barns ekonomiska utsatthet: årsrapport 2012*. Stockholm: Rädda Barnen. Hämtad 2018-04-14 https://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/sverige/samhällets_ansvar/barnfattigdom/Barnfattigdom2012-1%C3%A5ng.pdf
- Skeggs, B. (2000). *Att bli respektabel: konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.
- Skolverket. (2017). *Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet 2011*. Reviderad 2017. Hämtad 2018-04-14 från https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf3813.pdf%3Fk%3D3813
- Socialstyrelsen, 2010. *Social rapport 2010*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen (2013). *Ekonomisk utsatthet och välfärd bland barn och deras familjer 1968–2010: underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Svenska Uneskorådet (2006). *Salamanca-deklarationen och Salamanca +10*. [Stockholm]: svenska Uneskorådet.
- Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. (2., [omarb.] uppl.). Stockholm: Liber. 180 sidor.
- Trost, Jan (2002). *Att skriva uppsats med akribi*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Turner, J.H. (2009). The sociology of emotions: Basic theoretical arguments. *Emotion Review*, 1(4), 340–354. DOI: 10.1177/1754073909338305
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Wrethander Bliding, M. (2007). *Inneslutning och uteslutning: barns relationsarbete i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Ödman, P. (2016). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. (3., oförändr. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

9 Bilaga 1

Intervjuguide

Etiska principer

Vi kommer att utgå ifrån dem etiska principerna där anonymiteten är ytterst viktig att ta hänsyn till då vi berör ett känsligt ämne. Barnfattigdom är ett känsligt ämne då det berör människors utsatthet och därför väljer vi att inte nämna några namn på informanterna eller skolor, vi kommer dock att nämna vilka områden studien berör. Det är grundläggande att vi följer de etiska principerna och de reglerna som gäller angående deras rättigheter att delta i studien, det är viktigt att deltagarna är medvetna om att det inte är hugget i sten utan man kan dra sig ur ifall man inte vill medverka längre. Det insamlade materialet kommer inte att tas med ifall man väljer att dra sig ur samt att det endast kommer att användas för studiens syfte och inte kommersiellt bruk. Vi kommer även att erbjuda samtliga deltagarna att ta del utav slutprodukten (Vetenskapsrådet, 2002).

Pedagogen

- Vad är ditt namn?
- Är ni utbildad fritidspedagog
- Hur länge har du arbetat som fritidspedagog
- Arbetar du på heltid/deltid
- Hur länge har du arbetat på det här fritidshemmet

Verksamheten

- Berätta lite kring er nuvarande avdelning
- Hur ser era ekonomiska resurser ut på fritidshemmet

Barnfattigdom

- Hur definierar du begreppet barnfattigdom
- Diskuterar ni barnfattigdom i er verksamhet
- Hur kännetecknas barn som lever i en ekonomisk utsatthet i er verksamhet

Skola för alla

- Upplever du att det finns barnfattigdom på ert fritidshem och i så fall hur arbetar ni med barnfattigdom på fritidshemmet
- Vilka aktiviteter används oftast på fritidshemmet – erbjuds material
- Anser du att dessa barn har en tendens att bli socialt exkluderade i skolan? Och i så fall hur inkluderar ni dessa barn.
- Förväntas barnen att stå för utflykterna själva eller erbjuder fritidshemmet detta (frukt, utrustning med mera)

Barns välmående

- Hur tror ni att ekonomisk utsatthet påverkar era barn på fritidshemmet, tror ni detta påverka det sociala samspelet
- Hur kan du genom ditt arbete påverka detta genom din roll som fritidspedagog

Övriga kommentarer